

VÄSTSVENSKA
HANDELSKAMMAREN

REMISS

NY ÖVERSIKTSPLAN FÖR GÖTEBORGS STAD

KORT SAMMANFATTNING AV VÄSTSVENSKA HANDELSKAMMARENS SYNPUNKTER

- Viktigt att definiera begrepp som täthet, grön och blandad
- Visa målkonflikter tydligare och hantera dem redan i översiktsplanen
- Lyft staden som egen kvalitet
- Definiera val av tyngdpunkter och knutpunkter
- Visa hur stadens barriärer kan minskas utan att hindra nödvändig trafik
- Viktigt med flexibilitet eftersom förutsättningar för till exempel handel och mobilitet förändras snabbt
- Göteborg behöver en tydligare styrning, ledning och prioritering av plan- och byggfrågor
- Viktigt att styrdokument baseras på antaganden som är ekonomiskt genomförbara

ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

Västsvenska Handelskammaren tackar för möjligheten att få lämna synpunkter på förslaget till ny översiktsplan för Göteborgs stad.

Vi är en partipolitiskt obunden medlemsorganisation för det västsvenska näringslivet med nära 3000 företag som medlemmar. Enligt de undersökningar vi gör om medlemsföretagens utmaningar och möjligheter är kompetensbristen deras största bekymmer. Att attrahera och behålla rätt arbetskraft är en nyckelfråga för näringslivet. Den utmaningen är i sin tur starkt beroende av omvärldsfaktorer som tillgång på bostäder, kommunikationer och verksamhetslokaler.

Vi har ett starkt mandat från våra medlemsföretag att arbeta för ett ökat bostadsbyggande och

bättre kollektiv- och regionaltrafik. Många av dem har också under lång tid påpekat att Göteborg har stor brist på centralt belägna kontor och för vissa typer av verksamhet kan det vara svårt att hitta lämplig mark att bygga på eller expandera på. Handelskammaren är även delaktig i att försöka öka byggandet av studentbostäder som det råder stor brist på.

Våra medlemsföretag ser en tydlig koppling mellan en attraktiv stad och möjligheter att rekrytera rätt personal. Också det är ett av våra fokusområden.

De senaste åren har vi tittat närmare på processerna kring detaljplaner och tillsammans med våra medlemsföretag sett ett stort behov av en bättre samordning i staden och mellan staden och statliga myndigheter.

Det näringslivet efterfrågar är:

- överblickbara processer
- tidsramar som hålls
- likabehandling
- mindre detaljstyrning

En väl utförd översiktsplan med ett genomarbetat digitalt kartmaterial är ett gott stöd i att bättre kunna tillgodose dessa önskemål. Därför välkomnar vi arbetet med en ny översiktsplan.

Handelskammaren anser att en översiktsplan ska:

- medverka till att korta och tydliggöra arbetet med kommande detaljplaner
- peka på och lösa målkonflikter
- innehålla tydliga och mätbara mål på vad den ska åstadkomma
- vara tillräckligt flexibel för att kunna svara på förändrade förutsättningar, särskilt aktuellt för handel och mobilitetsfrågor

I nuvarande form motsvarar inte den föreslagna översiktsplanen dessa önskemål.

FÖRSLAGET TILL ÖVERSIKTSPLAN

Utgångspunkterna

Handelskammaren delar målbilden om en tät, grön och blandad stad. Och vi ser utmaningarna när det gäller hållbarhetens tre dimensioner i en stad som växer. Tillväxt ser vi som ett positivt tecken, vår stad är attraktiv, trots att mycket kan bli bättre.

Strategier och målkonflikter

När det gäller strategierna robust, sammanhållen och nära stad menar vi att de behöver förtydligas

med **hur** Göteborgs stad tänker verka för att dessa strategier implementeras.

Vi ser en rad målkonflikter i förslaget till översiktsplan. De kan till exempel handla om att den nära, gröna staden krockar med strategin om den sammanhållna staden med väl utbyggd och snabb kollektivtrafik som skapar barriärer.

Definiera begrepp

Vi skulle också önska att begrepp som "täthet" definierades. Göteborgs stad är i dagsläget mycket gles på de flesta håll, och det finns ett motstånd mot förtätning. Om vi ska döma av den offentliga debatten kommer kritik både från arkitekthåll och från aktivistgrupper. Det skulle vara välgörande om översiktsplanen var än mer tydlig med vilka stadsdelar som bör förtätas och vilken täthet staden vill uppnå. Staden har också ett politiskt uppdrag att planera för fler småhus, det vore bra att ange var de är lämpliga att placeras.

Från Handelskammarens sida ser vi positivt på en betydligt tätare stad där invånarna kan dela på och utgöra underlag för service, handel, kultur, kommunikationer och annat. Vi är övertygade om att en tätare stad har möjlighet att bli en mer attraktiv stad.

Även begreppet "grön" skulle behöva definieras bättre. Vi menar att det i dag finns alltför många platser som har oklar användning och/eller är dåligt underhållna. En del av dem skulle må väl av viss exploatering som också skulle kunna tillgängliggöra platser. Två exempel från centrala staden är det så kallade Evenemangsstråket längs med Mölndalsån och Skansberget. I mellanstaden och ytterstaden finns otaliga exempel på dåligt underhållna och underutnyttjade grå- och grönytor.

Ytterligare ett begrepp som skulle behöva en definition är "blandad". Vilka är kriterierna för blandstad och vilka verktyg finns till hands för att uppnå den? Hur hanteras till exempel målkonflikterna mellan verksamheters och boendes behov eller motstånd mot att bygga flerfamiljshus i utpräglade villastadsdelar?

Bra att peka ut nya tyngdpunkter i staden

Handelskammaren menar att Göteborg behöver bli mer flerkärnigt och tycker att det är bra att översiktsplanen pekar ut expansionsområden och anger Amhult och Nya Hovås som nya tyngdpunkter. Det är den typen av vägledning som näringslivet önskar. Det är dock något oklart varför vissa platser och inte andra pekas ut som knutpunkter. Ett exempel är Olskrokstorget/Redbergsplatsen som enligt kartan inte verkar vara den centralpunkt för stadsdelen som den i verkligheten är.

En annan otydlighet finns i hur de geografiska beskrivningarna är upplagda. Det kan upplevas som lite slumpmässigt vad som finns med, och inte. Förskolor uppges vara brist i Majorna-Linné, men

nämns inte på andra ställen. I själva verket är det brist på förskoleplatser i stora delar av Göteborg.

Staden som en egen kvalitet

Vi hade gärna sett ett tydligare ställningstagande för staden som livsmiljö. Staden har egna kvaliteter som mötesplats för idéer, människor och kunskap. I den täta, stora staden finns underlag för avancerad utbildning, forskning, ett mångfasetterat näringsliv och entreprenörskap. Där finns också tillräckligt många människor för att hålla igång ett rikt kultur- och nöjesutbud. Tillsammans med en mångsidig arbetsmarknad skapar en sådan stad hög grad av attraktivitet.

I Göteborg är vi fläckvis där eller på väg dit, men fortfarande tar staden så att säga slut runt nästan varje gathörn. I studier som Värdeskapande stadsutveckling – stadskvaliteter i Göteborg (Spacescape) finns tydliga kopplingar mellan stadskvaliteter i den traditionella kvartersstaden och hög attraktivitet.

Översiktsplanen betonar snarare frånvaron av bebyggelse som en kvalitet. Det är absolut viktigt med grönska och öppna platser, som Heden, men för att göra dessa tillgängliga för fler mår många av dem bra av viss exploatering. De flesta av våra mest omtyckta platser i centrum är relativt små, medan de större, som Gustaf Adolfs torg, Drottningtorget och Götaplatsen, mest är ställen man passerar.

Det hade också varit intressant med en diskuterande ansats när det gäller vilka som använder vilka platser. Det Vinnovafinansierade projektet Urban Girls Movement lyfter att tjejer är en vit fläck på stadsplaneringskartan. En rapport från Stockholms universitet och Stockholms stad visar att pojkar mellan 7 och 19 år upptar 80 procent av de planlagda ytorna för spontanidrott utomhus. Hur ser det ut i Göteborg?

Mobilitet förändras snabbt

Mobilitet är ett område som nu förändras snabbt. Fordonen blir både tystare och mer miljövänliga samtidigt som nya affärsmodeller - för till exempel delning av bil eller kombinerad mobilitet - blir vanligare. Göteborg ligger i framkant när det gäller forskning och utveckling av nya fordon och nya mobiltetstjänster. Det kommer att skapa nya förutsättningar för stadsutveckling. Det skulle vi gärna sett mer resonemang kring i den kommande översiktsplanen.

Trafik och barriärer

Handelskammaren stödjer en utbyggd kollektiv- och regiontrafik och anser att möjligheterna att cykla och gå på ett tryggt sätt bör stärkas. Men bilen fyller en mycket viktig funktion för många människor och verksamheter. Den kommer att finnas kvar och den blir både tystare, säkrare och mer utsläppsfri. Även den behöver en plats i staden.

Göteborgs Hamn är Skandinaviens viktigaste logistiknod och framkomligheten för gods måste säkras.

När det gäller trafik ser vi en del önsketänkande och målkonflikter i förslaget till översiktsplan. Hamnbanan och Lundbyleden är i dag kraftiga barriärer. Med tanke på att båda har eller är på väg att rustas upp för miljardbelopp är det inte troligt att de inom överskådlig tid kommer att flyttas till nya sträckningar eller grävas ned. De hade varit intressant att se förslag på hur denna typ av barriärer mitt i den tätt bebyggda staden, som också E6 och R40 utgör, skulle kunna överbryggas, åtminstone här och var.

I förslaget betonas vikten av att prioritera trafiksäkerhet och att kollektivtrafiken behöver bli snabbare. Det är lätt att hålla med, men här finns en uppenbar målkonflikt med kvaliteter som genhet, orienterbarhet och närhet som också hyllas. Haga är ett av många exempel på redan befintliga krockar mellan spårvagnens framkomlighet och gåendes och cyklandes möjligheter att ta sig fram. Hela norra delen av Haga är avskärmad från resten av staden med staket, utom en liten öppning vid Kaponjärgatan. Och då är ändå inte Allén den värre sortens barriärer. Dem finns det också gott om: Hjalmar Brantingsleden, Dag Hammarskjöldsleden, Ullevigatan för att nämna några. Trafiken i peaktid är betydande, men barriäreffekten förstärks ytterligare genom hur dessa leder utformats. Vi välkomnar de planer som finns på att göra dessa stråk mer stadsmässiga.

(Bo)Stadsbyggandet behöver fortsätta

Som nämnts ser våra medlemsföretag bostadsbristen som ett allvarligt hinder för att rekrytera rätt kompetens. Bostadsbristen är också ett gissel för den enskilda individen. Därför är det bra att översiktsplanen slår fast att det behöver byggas 4000-5000 bostäder per år under en längre tid. En del av dessa behöver vara studentbostäder. Sedan många år är Göteborg underförsörjt med denna bostadstyp. Det är en viktig strategisk fråga för både lärosätena och Göteborgs stad.

I förslaget understryks att det inte räcker med bostäder utan att även samhällsservice måste hänga med. Det är helt riktigt, men vi ställer oss ändå undrande inför de exempel som ges i bilden som ska illustrera vilka nyttigheter och i vilken mängd som behövs när Göteborgs befolkning växt med 250000 personer. Det som nämns är sim- och ishallar, gräsplaner, parkyta, skolor, förskolor och bibliotek. Men inte arbetsplatser, museer, restauranger eller mataffärer. Återigen får de mer stadsmässiga kvaliteterna stryka på foten.

Ytterligare en samhällsfunktion som inte nämns i förslaget är sjukhus och vårdboenden. Vi står inför en äldreboom och kommer att behöva en rejäl utbyggnad för att möta behoven.

Sedan vore det bra att få behovet av en sammanhållen underjordisk infrastruktur ytterligare belyst, särskilt för nya områden. System för avfallshantering under mark minskar behovet av att köra in

med tunga fordon i bostadskvarter, vilket stödjer idén om den täta och gröna staden.

Förutsättningar för näringslivets lokal- och markbehov

Att uppskatta den framtida handelns behov är, som också påpekas i förslaget, svårt. Branschen är mitt i en snabb omvandling. Det är viktigt att använda så färsk data som möjligt i arbetet. Utredningen från 2017 är troligen redan obsolet. Med tanke på hur snabb utvecklingen är, är det viktigt att det finns utrymme för olika typer av verksamheter och/eller bostäder i översiktsplanen, att den är tillräckligt flexibel för att inte i onödan hindra omställning.

Under lång tid har det varit stor brist på centrala kontorslokaler i Göteborg. Nu byggs kontor i Gårda, vilket är bra. Men det finns fortfarande stor efterfrågan på kontor på Lindholmen, i anslutning till mobilitetsklustret där.

I förslaget till översiktsplan är det svårt att se hur dessa behov tas till vara. Det gäller också verksamhetsmark för lättare industri, små- och medelstora företag i mellanstadens randområden. Det finns en tydlig målkonflikt mellan att bygga fler bostäder och mer stad, och att kunna behålla befintliga lokaler i till exempel Högsbo industriområde, Gullbergsvass och på Ringön.

Vi sätter ett frågetecken när det gäller påståendet om att yrkesfisket, enligt förslaget, inte längre ska räknas som ett riksintresse och därför inte omfatta Fiskebäcks hamn. Kommunfullmäktige beslutade så sent som för ett halvår sedan att muddra just Fiskebäcks hamn för att yrkesfiskarna skulle kunna ha hemmahamn där. Det kanske inte behöver betyda att hamnen är ett riksintresse, men vi ser inte att detta beslut påverkat förslaget eller ens nämns.

GENOMFÖRANDE OCH ROLL FÖR ÖP

Förutsättningar för genomförande

För att det ska bli möjligt för Göteborg att växa i den omfattning som planen anger behöver stadens processer och samordning bli väldigt mycket vassare. Vi ser gång på gång hur olika utvärderingar kommer fram till samma sak: styrning och samordning fungerar dåligt, det finns för många och delvis motstridiga styrdokument och prioriteringsordningen är slumpmässig eller otydlig.

Det har påpekats av följeforskarna för BoStad 2021, av stadsrevisionens utvärdering av hur bostadsförsörjningen fungerar och av oss på Handelskammaren. Vi ser gärna att de planerande och byggande förvaltningarna i staden samordnas och får ett fokus på att bygga en sammanhållen stad med alla funktioner, inte enbart en enskild detaljplan.

Vi ser också ett stort behov av större regional samordning och planering. Inte minst när det gäller

trafikfrågor, men även för bostadsförsörjningsansvaret.

En översiktsplan sätter upp ramarna för den framtida mark- och vattenanvändningen. Det innebär också att den är med och styr de ekonomiska förutsättningarna för projekt. Vi har i närtid sett hur flera stadsutvecklingsprojekt i Göteborg, framför allt Skeppsbron och Frihamnen, försenats kraftigt på grund av att de ekonomiska beräkningarna för projekten har visat sig vara undermåliga. I förslaget till ny översiktsplan nämns knappast ekonomi eller vad olika åtgärder kostar. Vi menar att det är viktigt att styrdokument baseras på antaganden som är genomförbara.

Vilken roll ska ÖP ha?

Det vore önskvärt att så många målkonflikter som möjligt, till exempel i förhållande till riksintressen, kunde vara avgjorda redan i översiktsplanen. Det är bra att staden i förslaget märker ut var de redan synliga konfliktlinjerna finns.

Allra bäst vore om översiktsplanen kunde bli ett så tydligt och skarpt dokument att antalet utredningar i en detaljplan skulle kunna bli färre och att processen till startbesked skulle kunna kortas. Dagens åtta till tio år i snitt från idé till nyckeln i låset är alldeles för lång, både för enskilda och för näringslivet.

Vi hoppas och tror att en väl avvägd och genomarbetad översiktsplan kan underlätta arbetet med att få Göteborg att blomstra och växa på ett hållbart sätt.

Vänliga hälsningar

Johan Trouvé

vd, Västsvenska Handelskammaren

Gunilla Grahn-Hinnfors

ansvarig stadsutveckling, Västsvenska Handelskammaren